

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Moralske Tanker (DK)

Citation: Holberg, Ludvig: "Moralske Tanker", i Holberg, Ludvig: *Moralske Tanker*, udg. af F.J.Billeskov Jansen ; Jørgen Hunosøe , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1992, s. 357. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-holberg13val-shoot-idm139659562131296.pdf>
(tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Moralske Tanker

I fortalen til debutbogen beder forfatteren »som en ung Person« om tilgivelse for »Vildelser«, der måtte findes i bogen. Den beskedne - og dog ambitiøse! - unge person havde vundet professorernes tillid. Poul Vinding, professor i græsk, betroede ham at ledsage en søn på studierejse i Tyskland; efter hjemkomsten fik han fra august 1709 fribolig på Borchs kollegium, hvor Vinding var efor. Så tog Holbergs fremtidsplaner endelig form; han ville kvalificere sig til universitetet ved et førstehånds historisk arbejde. Han fattede det dristige projekt at føre Danmarkshistorien op til dato. Arild Huitfeldts krønike (1595-1603) sluttede 1559, C.C. Lyschanders Frederik 2.'s krønike (1680) gik til 1588. Da Holberg allerede 1711 i manuskript havde fortsættelsen til 1699, fik han 1712 det Rosenkrantzske legat på 100 rigsdaler i fire år. Imidlertid havde den juridiske professor Christian Reitzer øjensynlig opfordret Holberg til at forfatte en håndbog på dansk i en moderne videnskab, natur- og folkeretten, og med fasthed udarbejdede stipendiaten på Reitzers bibliotek sin *Introduction til Naturens og Folke-Rettens Kundskab*. I 1625 havde hollænderen Hugo Grotius udgivet sit grundlæggende værk *Om Krigens og Fredens ret (De jure belli et pacis)*; 1672 udbyggede Samuel Pufendorf systemet i skriftet *Om Naturens og Folkenes Ret (De jure naturæ et gentium)*; en tysk elev af Pufendorf, Christian Thomasius, sluttede listen 1705. Det var Pufendorfs tykke håndbog, som var Holbergs stofkilde, samtidig med at han i kompositionen fulgte den samme mesters elegant opbyggede oversigt fra 1673 *Om et Menneskes og en Borgers Pligter (De officiis hominis et civis)*. I det Holberg omsatte natur- og folkerettens principper til dansk, tilegnede han sig en filosofi, som skulle genfindes i alle hans historiske, digteriske og ræsonnerende skrifter: Gud har begavet mennesket med en fornuft, der er et herligt lys til at begribe og dømme hvad som godt og ondt er, hvis den ikke er fordærvet af dårlig opdragelse, vane eller de lidenskaber, som ofte formørker menneskets forstand. Hos Pufendorf fandt Holberg også Thomas Hobbes' lære 358 om den stærke kongemagt, der var nødvendig for at beskytte det ene menneske mod det andets ondskab.